

บทที่ 2

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการศึกษาในสหรัฐอเมริกา เริ่มมีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1900 โดยมีนักบริหารทำการนิเทศในลักษณะตรวจตราตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู เพื่อจับผิดและลงโทษซึ่งสหรัฐอเมริกาได้นำวิธีการของอังกฤษมาใช้ ปรากฏว่าไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงใช้วิธีใหม่เป็นแบบการให้คำแนะนำช่วยเหลือครูและเริ่มใช้คำว่านิเทศการศึกษา (Supervision) แทนคำว่า การตรวจตรา (Inspection) และได้มีวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน¹ ประวัติวิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษานี้ ฮาโรลด์ สเปียร์ส (Harold Spears) ได้แบ่งประวัติการนิเทศการศึกษาของสหรัฐอเมริกาออกเป็น 4 สมัยด้วยกันคือ

สมัยแรก (ค.ศ. 1700) การนิเทศการศึกษาเป็นการตรวจและควบคุมโรงเรียน โดยมีผู้แทนของคณะกรรมการโรงเรียนในท้องถิ่นทำหน้าที่ตรวจควบคุมโรงเรียนโดยทั่วไป เช่น อาคารสถานที่ การทำงานของครู แต่ไม่ได้ดูการสอนของครูว่าเป็นอย่างไร เพราะไม่มีความรู้

สมัยที่ 2 (ค.ศ. 1800) สมัยนี้ท้องถิ่นเห็นว่า การศึกษาเป็นเรื่องเทคนิคต้องใช้ครูที่มีความชำนาญจัดทำ จึงกำหนดศึกษานิเทศกรทำหน้าที่บริหารการศึกษาแทน แต่การนิเทศก็ยังเป็นการตรวจตราและควบคุมอยู่

---

¹หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, บันทึกการนิเทศการศึกษา, หน้า 27.

สมัยที่ 3 (ค.ศ. 1875-1900) การนิเทศการศึกษาเป็นการแนะนำโดยครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ที่มีความชำนาญในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ สมัยนี้การศึกษามุ่งที่การสอนของครูเป็นสำคัญ ซึ่งศึกษานิเทศก์ไม่สามารถทำได้ ผู้ที่จะทำการนิเทศการสอนแก่ครูได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษจึงแต่งตั้งครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ขึ้นทำหน้าที่แทน

สมัยปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาอบรม มุ่งถึงการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลและสติปัญญา ศึกษานิเทศก์จึงต้องหาทางฝึกฝนครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อจะปรับปรุงตัวครูให้มีความสามารถในการสอน ตลอดจนหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น¹

การนิเทศการศึกษาของประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่า มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่มีลักษณะเป็นการตรวจโรงเรียนมากกว่าการนิเทศ ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษาของไทยได้รับอิทธิพลและแบบอย่างมาจากสหรัฐอเมริกา ปีที่เริ่มต้นเป็นหลักฐานคือ ปี พ.ศ. 2494 อันเป็นที่ที่กระทรวงศึกษาธิการเริ่มปรับปรุงการศึกษาให้เข้าสู่ระบบการศึกษาแผนใหม่ โดยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา²

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

คำว่า นิเทศการศึกษา (Supervision) เริ่มใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกในปลายศตวรรษที่ 19 มีผู้ให้ความหมายของคำนี้ไว้มากมาย ที่สำคัญๆ เช่น

¹ฮาโรลด์ สเปียร์ส, "ประวัติการนิเทศการศึกษา" ใน การนิเทศการศึกษา, หน้า 4-5.

²ม.ล.บุญเหลือ กุญชร, "ของเก่า-ของใหม่," จันทร์เกษม ฉบับที่ 11 (เมษายน 2499), หน้า 30.

อดัมส์ และดิกกี (Adams and Dickey) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษา เป็นบริการที่เกี่ยวกับการสอนและการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น"¹

วายเป็น (Wiles) ใ้กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษา คือ กิจกรรมที่บริการครู ให้ทำงานให้ดีขึ้น"² นอกจากนี้ กูด (Good) ให้ความหมายไว้ว่า "การนิเทศการศึกษา หมายถึงความพยายามหลายอย่างของผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาที่จะช่วยแนะนำครู เพื่อ ให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความ เจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ ช่วยพัฒนาตัวครู ช่วยเหลือและปรับปรุงความมุ่งหมายทางการ ศึกษาอุปกรณ์ประกอบการสอน ช่วยเหลือเนื้อหาวิชาและปรับปรุงวิธีการสอน และช่วย ปรับปรุงการประเมินผลการสอน"³

เอลสบรี (Elsbree) ใ้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการปรับปรุงการ เรียนการสอนให้ดีขึ้น⁴

บริกส์และจัสแมน (Briggs and Justman) ใ้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ การประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อกระตุ้น ให้กำลังใจและชี้ทางให้ครูใ้เจริญงอกงามในอาชีพ⁵

¹Harold P. Adams and Frank G. Dickey, Basic Principles of Supervision (New York : American Book Co., 1953), p.5.

²Kimball Wiles, Supervision for Better Schools, 2d ed. (Englewood Cliff, N.J.:Prentice-Hall, 1955), p.11.

³Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : Mc Graw-Hill Co., 1959), p.539.

⁴Willard S. Elsbree, et al., Elementary School Administration and Supervision 3d ed. (New York:American Book Co., 1967), p.139.

⁵Thomas H. Briggs and Joseph Justman, Improving Instruction Through Supervision (New York : Macmillan Co., 1954), p.4.

แมกซ์ เจ เบอริ์ เยสซา ผู้เชี่ยวชาญสำนักงานผู้ซ่อมประจำประเทศไทย กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาแบบปัจจุบันนี้ เป็นวิธีการช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไขสภาพ การเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น โดยจัดหาบริการให้กับครู เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล สำเร็จสมความมุ่งหมาย ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศึกษานิเทศก์ใช้เวลาประมาณครึ่ง หนึ่งไปเยี่ยมครู และปฏิบัติงานร่วมกับครูเป็นรายบุคคลในห้องเรียน เวลาอีกครึ่งหนึ่ง ส่วนมากใช้วางแผนงาน จัดสัมมนาหรือศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอนโดยเฉพาะ โดยมี คณะครูจากโรงเรียนต่าง ๆ มารวมควย จัดให้มีการอบรมระยะยาว สาขิตวิธีสอนใหม่ๆ เตรียมคู่มือครู เขียนขอเสนอแนะพิมพ์แจกครู ช่วยครูทำบันทึกการสอน ปรับปรุงอุปกรณ์ การสอน จัดหาอุปกรณ์ให้ครูใช้ จัดหาวิทยากรในห้องดินมาบรรยายและจัดโครงการ ประชุมนิเทศครูใหม่¹ นอกจากนี้ พันส์ หันนาคินท์ ยังได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษา ไม่ใช่การบังคับหรือคอยจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน จึงต้องตั้งอยู่ บนรากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี²

จากคำกล่าวของนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา จึง พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาหมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่เป็นการให้บริการแก่ครู เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียน ของผู้เรียนให้มากที่สุด

ความหมายของศึกษานิเทศก์

คำว่า ศึกษานิเทศก์ (Supervisor) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมาย

¹แมกซ์ เจ เบอริ์ เยสซา, "ขอเสนอแนะเกี่ยวกับกลวิธีสำหรับศึกษานิเทศก์, ในคู่มือนิเทศการศึกษา 2508, พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร:แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511), หน้า 97.

²พันส์ หันนาคินท์, หลักบริหารโรงเรียน, (พระนคร:วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 148.

ไวคังนี่ คือ

กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศึกษานิเทศก์คือบุคคลที่มีความรู้ในด้านการเรียนการสอน ซึ่งรับผิดชอบในเรื่องปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอน¹ นอกจากนี้ ลูซิโอและแมคเนล (Lucio and McNeil) กล่าวว่าศึกษานิเทศก์คือ ผู้นำที่จะต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ เขาใจจุดมุ่งหมายการศึกษาของโรงเรียนและมีความสามารถในการที่จะช่วยให้ผู้นอมนองเห็นรับรู้และสามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายนั้นได้²

อดัมและดิกกี (Adams and Dickey) กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์คือบุคคลที่ทำงานร่วมกับผู้นอมนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ³

วายนส์ (Wiles) กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์คือ ผู้มีบทบาท 3 ประการคือ ใ้ให้การสนับสนุนให้การช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอน⁴ บริกและจัสแมน (Briggs and Justman) กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์คือ ผู้นำทางการศึกษาที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับครู ภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์จะทำให้ครูยอมรับจุดมุ่งหมายและให้ความร่วมมือในการนิเทศการศึกษา⁵ นอกจากนี้ บาร์ทกี (Bartky) ได้ให้ความหมายว่า ศึกษานิเทศก์คือ ผู้ให้บริการแก่ครูในด้านการเรียนการสอน⁶

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York:McGraw-Hill Book Co., 1973), p.574.

²William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision:A Synthesis of Thought and Action (New York:McGraw-Hill Book Co.,1962),p.46.

³Adams and Dickey, Basic Principles of Supervision, p.4.

⁴Kimball Wiles, Supervision for Better Schools (Englewood Cliffs, N.J.:Prentice-Hall, 1967), p.10.

⁵Briggs and Justman, Improving Instruction Through Supervision, p.44.

⁶John A. Bartky, Supervision as Human Relation (Boston: D.C.Health and Co., 1953), p.35.

สรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์ (Supervisor) คือ ผู้ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ
ให้คำแนะนำและช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการนิเทศการศึกษา

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ทั่วไปของการนิเทศการศึกษา

1. เพื่อให้ครู คุรุ และตระหนักถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา ทั้งสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม
3. เพื่อรักษา พิจารณาส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ
4. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัด กระทรวง • สถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ¹

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เฉพาะของการนิเทศการศึกษา

1. ช่วยให้ครู เห็นและเข้าใจตรงแท้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ช่วยให้ครู เห็นและเข้าใจในความต้องการของเยาวชนและปัญหาต่าง ๆ

ของเยาวชน

¹หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, งานนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ 36
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2521), หน้า 5.

3. ช่วยสร้างครูให้คุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำที่ดี
4. ช่วยเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่สู้และเข้มแข็งและรวมหมู่คณะให้เป็นทีมที่ปฏิบัติงานร่วมกันควยสปีญญาอันสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์อันเดียวกัน
5. ช่วยพัฒนาความเหมาะสมของงานใหญ่ๆ ควบคู่กับความสามารถของครูแต่ละคน
6. ช่วยครูให้พัฒนาการสอนของตน
7. ช่วยฝึกครูใหม่ให้เข้าใจงานในโรงเรียนและงานของอาชีพครู
8. ช่วยประเมินผลงานของครูโดยอาศัยความเจริญของงานของเด็กไปตามแนวทางที่โคคตกลงกันไว้
9. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักคนหาจุดลำบากในการเรียนรูของ เด็กแต่ละคนและช่วยครูวางแผนการสอนให้เหมาะสม
10. ช่วยในคานประชาสัมพันธ์
11. ช่วยหยิบยกปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน
12. ช่วยป้องกันครูให้พ้นจากการถูกไ้ใช้งานจนเกินขอบเขต และช่วยป้องกันครูจากการถูกตำหนิติเตียนหรือถูกลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม¹ นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์อีก เช่น พระนอม แกวกำเน็ค โคคกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ พอสรุปไ้ได้ว่า ตั้งขึ้นมาเพื่อ
  1. ช่วยเหลือโรงเรียนในคานวิชาการ เกี่ยวกับคานการ เรียนการสอน
  2. ส่งเสริมโรงเรียนในคานวิชาการให้เขาพัฒนาวิธีการสอน การใช้วิธีการใหม่ ๆ อุปกรณ์ใหม่และหลักสูตรใหม่ ๆ
  3. ควบคุมโรงเรียนในคานวิชาการ โดยกำหนดมาตรฐานทางวิชาการทางการสอน

---

¹หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, งานนิเทศการศึกษา, หน้า 31-36.

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ศึกษานิเทศก์ทำ ก็เพื่อแก้ปัญหาการ เรียนการสอนและช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินการสอนไปได้ด้วยดี ช่วยตัวเองได้¹ ดังจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้การนิเทศการศึกษา ยังแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ

1. การนิเทศเพื่อเป็นการให้คำแนะนำเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการศึกษา (Efficiency Orientation)

2. การนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครูในการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น²

วิธีการนิเทศประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหลักการและส่วนที่เป็นศิลป์หรือวิธีการนิเทศ เฉพาะในส่วนที่เป็นเทคนิคหรือศิลป์และวิธีการนิเทศ เป็นเรื่องพลิกแพลงเป็นความสามารถของแต่ละบุคคล

วิธีการนิเทศการศึกษาอาจแบ่งได้หลายวิธีโดยถือเอาข้อกำหนดที่แตกต่างกันเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น ถือเอาตัวผู้นิเทศเป็นเกณฑ์จะได้อันนี้คือ นิเทศโดยศึกษานิเทศก์ นิเทศโดยผู้บริหารการศึกษา นิเทศโดยครูด้วยกันเองและนิเทศโดยบุคคลอื่น ใดแบ่งตามกระบวนการและกรรมวิธีก็จะได้อันนี้โดยตรงจากภายนอกและนิเทศโดยออกมาจากบุคคลภายใน

การนิเทศโดยตรงคือ การที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติการโดยตรงต่อกัน เช่น ให้คำแนะนำเสนอเอกสารสิ่งพิมพ์ ฯลฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ษะนอม แก้วกำเนิด, "ความสำเร็จและความล้มเหลวของงานศึกษานิเทศก์," ในประมวลบทความการนิเทศการศึกษานี้ 2520, 30(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สินทวี, 2520), หน้า 64-76.

² หนวยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, "ทำไมจึงต้องมีการนิเทศการศึกษา," งานนิเทศการศึกษา, หน้า 22-24.

การนิเทศโดยอ้อมเพื่อให้เกิดการนิเทศภายในคือ การนิเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้รับการนิเทศนำผลไปใช้เทศกันเองภายในโรงเรียน¹

หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่ยึดถือในการปฏิบัติอยู่มาก โดยที่เบอร์ตันและบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาคควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound)

1.1 การนิเทศควรเป็นไปตามค่านิยม วัตถุประสงค์และนโยบาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยเฉพาะ

1.2 การนิเทศควรเป็นไปตามความเป็นจริงและกฎเกณฑ์ของเรื่องนั้น

1.3 การนิเทศควรมีวิชานการทั้งด้านเครื่องมือและวิธีการ โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษาคควรเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific)

2.1 การนิเทศควรเป็นไปอย่างมีลำดับ มีระเบียบ และมีวิธีการในการศึกษา ปรับปรุงและประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตของงานนั้น ทั้งนี้หมายรวมทั้งด้านกระบวนการการนิเทศและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการนิเทศ

2.2 การนิเทศควรได้มาจากการรวบรวมและผลสรุปจากข้อมูลอย่างเป็นปรนัย มีความถูกต้องแน่นอน เชื่อถือได้ และมีระเบียบมากกว่าการสรุปจากความคิดเห็น

---

¹หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, "นิเทศอย่างไร," งานนิเทศการศึกษา, หน้า 41-56.

3. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic)

3.1 การนิเทศจะต้องเคารพในบุคคลและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และพยายามส่งเสริมการแสดงออกของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่

3.2 การนิเทศต้องเปิดโอกาสให้มีการร่วมมือและใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของใหม่มากที่สุด

3.3 การนิเทศควรรีใช้อำนาจให้น้อยที่สุด และอำนาจนั้นจำเป็นจะต้องได้มาจากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ไปสู่เป้าหมาย

4. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative)

4.1 การนิเทศควรจะแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล และเปิดโอกาสให้แสดงออกและพัฒนาซึ่งความสามารถนั้นอย่างสูงสุด

4.2 การนิเทศควรมีส่วนในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานใหม่มากที่สุด¹

นอกจากนี้ อัดัมส์และดิกกี (Adams and Dickey) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาที่สำคัญ ๆ ไว้มดังนี้ คือ

1. การนิเทศการศึกษา เป็นการช่วยให้ครูคิดค้นหาวิธีการทำงานด้วยตัวเองอย่างอิสระ ศึกษาในเทศกไม่ควรกำหนดให้ครูทำอย่างใดอย่างหนึ่งและไม่จำเป็นต้องคอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ในการนิเทศควรมุ่งให้ครูรู้จักคิดทำงานและตัดสินใจด้วยตนเองได้

2. การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยให้ครูรู้จักวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง มุ่งให้ครูเรียนรู้ว่าอะไรเป็นปัญหาที่กำลังประสบอยู่ และจะหาวิธีการแก้ไขได้อย่างไร

¹William H. Burton and Leo J. Bruckner, Supervision : A Social Processes (New York:Appleton-Century Co.,1955), pp.71-72.

การช่วยให้ครูรู้จักแยกวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้ จะเป็นแนวไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดยิ่งขึ้น

3. การนิเทศการศึกษาจะต้องช่วยให้ครูเกิดความรู้สึกมั่นใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทั้งนี้ต้องอาศัยการให้กำลังใจ การให้ผู้อื่นยอมรับ ความปลอดภัย การให้งานที่พอใจ การทำให้ครูรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญจะทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการแก้ปัญหาด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น

4. การนิเทศการศึกษา ต้องช่วยให้ครูคุ้นเคยรู้จักแหล่งวิชาการและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสอนได้ แหล่งวิทยากร วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอน ควรเสนอแนะให้ครูรู้จักนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์

5. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยเผยแพร่กิจการความเจริญก้าวหน้าของทางโรงเรียนให้ประชาชนทราบและเข้าใจศึกษานิเทศก์ ต้องทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบความเคลื่อนไหวของโรงเรียน เพราะโรงเรียนจะต้องอาศัยการสนับสนุนและการให้ความร่วมมือจากประชาชนในห้องเรียน

6. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยให้ครูเข้าใจแนวปรัชญาการศึกษาที่ถูกของครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเข้าใจจุดมุ่งหมายตรงกัน¹

นอกจากนี้ ฟรานเซท (Franseth) ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงหลักการนิเทศการศึกษาโดยเนนคานบบาทของผู้นำกลุ่ม โดยสรุปมี 4 ประการ คือ

1. การนิเทศจะให้ผลอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งได้พิจารณาตกลงร่วมกันโดยคณะครูและศึกษานิเทศก์

2. การนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครูก็ต่อเมื่อ การนิเทศนั้น

¹ Adams and Dickey, Basic Principles of Supervision. pp.22--

แสดงให้เห็นว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อผู้บริหารนิเทศโดยตรง คือ จะต้องให้ครูไคมีส่วนรวมในการพิจารณาว่า เขามีความต้องการที่จะให้ศึกษานิเทศก์ ช่วยเหลือในเรื่องใด

3. การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เร่งเร้า และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ในการช่วยเหลือ และคงทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีการทำงานที่ดีกว่า เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

4. การนิเทศการศึกษาจะให้โดยผลควรใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหาตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐาน¹ นอกจากนี้ อาย (Eye) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นงานมนุษยสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย บรรดาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของการนิเทศการศึกษา ทั้งผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศ จะต้องยึดหลักสำคัญร่วมกัน 3 ประการ คือ

1. มีความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. กำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายไว้ให้ชัดเจน
3. การแบ่งงานหรือมอบหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้กับบุคคลอื่นควรคำนึงถึงความสามารถและความพอใจของแต่ละบุคคล²

นอกจากนี้ บริกซ์และจัสแมน (Briggs and Justman) ได้ให้หลักในการนิเทศการศึกษาไว้ 14 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาคควรเป็นการเสริมสร้างและสร้างสรรค์
2. การนิเทศการศึกษา ควร เป็นแบบประชาธิปไตย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Jane Franseth, Supervision as Leadership (New York : Row Peterson and Co., 1961), pp.23-28.

²Glan G. Eye, et al., Supervision of Instruction (New York: Harper and Row Publishing Co., 1971), p.52.

อย่างเกี่ยว

3. ควรใช้แหล่งวิชาการต่าง ๆ ให้มากกว่าการนิเทศด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว
4. ควรเน้นด้านการพัฒนาวิชาชีพให้มากกว่าด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว
5. ควรให้เด็กได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้มากที่สุด
6. ควรหาทางพัฒนาส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของครู ตามความสามารถของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด
7. ควรคำนึงถึงสวัสดิภาพของครูและความสัมพันธ์ของหมู่คณะให้มาก
8. การนิเทศการศึกษาควร เริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่และทำให้ดีขึ้น
9. ควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ทีละน้อย
10. ควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ
11. ควรเป็นการปรับปรุงให้เหมาะสมกับความสามารถและทัศนคติของครู โดยไม่ทำให้ครูเกิดอคติ
12. ควรใช้วิธีการง่าย ๆ
13. ควรตั้งอยู่บนหลักการแห่งเหตุผล
14. ควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและสามารถประเมินผลได้¹

ในการนำหลักการการนิเทศการศึกษาไปใช้ ก็ยังมีปัญหาและความยุ่งยากในการนำไปปฏิบัติที่ เอเยอร์ (Ayer) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการนำหลักการไปใช้ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

---

¹Briggs and Justman, Improving Instruction Through Supervision, pp.130-141.

1. ลักษณะนิสัยความรู้สึกรู้สึกของแต่ละบุคคล อันได้แก่ทัศนคติ ความสามารถ ความต้องการ ฯลฯ ของแต่ละบุคคล ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต่างก็มีลักษณะและความรู้สึกเฉพาะของตัว คนหนึ่งอาจยอมรับหลักการอย่างหนึ่ง และอาจปฏิเสธหลักการอื่น ๆ ดังนั้น ความสำเร็จของการนิเทศจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักการเพียงอย่างเดียว การเข้าใจถึงจิตใจความรู้สึกทัศนคติความต้องการของเขาเป็นสิ่งจำเป็นมาก

2. นโยบายการบริหาร มีอิทธิพลมากต่อจุดมุ่งหมายขอบข่ายและวิธีการในการนิเทศการศึกษา หลักในการนิเทศจะไม่สามารถนำไปใช้ใดที่ควร หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารซึ่งนโยบายต่าง ๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อระบบงานนิเทศ¹

ในการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่องานทักษะ ซึ่งจะกล่าวถึง ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศการศึกษาก็คือ ยอมรับที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า ที่ใดมีโรงเรียนที่นั้นจะต้องมีการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ การศึกษามีความสลับซับซ้อนมาก ปัญหาที่ยอมรับมีมากขึ้น ดังนั้น การนิเทศการศึกษาก็ยิ่งจำเป็นมากขึ้นเช่นกัน แทนที่การนิเทศการศึกษาจะเป็นหน้าที่ของครูใหญ่หรือหัวหน้าสถานศึกษาเท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบงานนี้โดยเฉพาะ ศึกษาพิเศษจึงมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียน ทักษะในการเป็นผู้นำจะเป็นปัจจัยอันสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ศึกษานิเทศก์ทำงานร่วมกับครูได้ควยดี และช่วยให้ครูมีศรัทธาเลื่อมใสในตัวศึกษานิเทศก์ ผู้ปฏิบัติงานนิเทศได้เป็นผลดี²

ในการเตรียมงานนิเทศต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบจึงจะประสบความสำเร็จในชั้นปลาย ศึกษาพิเศษจึงจำเป็นต้องทราบขอเท็จจริงที่สำคัญ ๆ เพื่อเตรียมงานนิเทศดังต่อไปนี้ คือ

¹ Fred C. Ayer, Fundamentals of Instructional Supervision

(New York:Harper and Brothers Publishing Co., 1954), pp.46-48.

² หน่วยงานพิเศษ, กรมสามัญศึกษา, ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศการศึกษา

(พระนคร:โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 1.

1. พื้นฐานของชุมชนเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ฐานะเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
2. พื้นฐานของครู ทั้งความรู้ ประสบการณ์และส่วนตัว
3. พื้นฐานของนักเรียน ในด้านความต้องการของนักเรียน
4. ปรัชญาของโรงเรียน จะสร้างความเข้าใจอันถูกต้องของสอคคลอง
5. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของโรงเรียน วัสดุอุปกรณ์การสอน

เครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการช่วยเหลือ¹ นอกจากนี้ ยังมีผู้กล่าวถึงทักษะการนิเทศอีก เช่น

วายส์(wiles) กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ ต้องมีทักษะสำคัญ 5 ประการ เป็นหลักในการปฏิบัติงานคือ

1. ทักษะในการ เป็นผู้นำ
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์
3. ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม
4. ทักษะการบริหารบุคลากร
5. ทักษะการประเมินผลการศึกษา²

การนิเทศการศึกษา จะให้โดยผลดีจำเป็นที่จะต้องทราบความต้องการทั้งฝ่ายผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ จากการศึกษาและประสบการณ์ด้านการศึกษาของ อาคม จันทรสุนทร พบว่า สิ่งที่ศึกษานิเทศก์ต้องการ คือ

1. ต้องการให้ครูทำงานถูกวิธี หารวิธีที่สะดวก ที่สามารถทำได้และบังเกิด

ผลสูงสุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศการศึกษา,

²Wiles, Supervision for Better Schools, pp.11-18.

ใหม่มากที่สุด

2. ต้องการให้ครูทำงานเต็มเวลาและใช้เวลาที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อเด็ก
3. ต้องการปลอบใจให้กำลังใจและสนับสนุนครูที่ทำงานหนักเพื่อเด็ก
4. ต้องการให้ครูพึ่งตัวเองได้ ไม่คอยตองให้ศึกษานิเทศก์ไปช่วยอยู่เสมอ
คือ เมื่อศึกษานิเทศก์ไปช่วยจนรู้และทำได้แล้ว ก็ทำเองต่อไปอีกได้
5. ต้องการความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ที่ดีของครู เป็นการแลกเปลี่ยนและนำไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นทราบ
6. ต้องการความนับถือซึ่งกันและกัน
7. ให้ครูและผู้บริหารการศึกษาเข้าใจกัน¹ และในขณะเดียวกันก็ควรทราบ
สิ่งที่ครูต้องการด้วย ดังที่ นีวีลล์ (Neville) ได้กล่าวถึงศึกษานิเทศก์ที่ครูต้องการว่า
ต้องการศึกษานิเทศก์ที่ทำการช่วยในการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนและสิ่งแรกที่
ศึกษานิเทศก์ควรกระทำคือ งานปรับปรุงการสอนโดยวิเคราะห์การสอนและให้แนวทาง
แก่ครูให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมการเรียนการสอน² ซึ่งจะเห็นว่า ครูและศึกษานิเทศก์
มีเป้าหมายแห่งความตองการร่วมกันคือ "ทุกคนทำงานเพื่อพัฒนาการของเด็ก" และ
ซาบิน (Sarbin) กล่าวว่าศึกษานิเทศก์ของศึกษาคูว่า คนเองมีหน้าที่อะไรบาง ตอง
ทำอะไร ปฏิบัติอย่างไร จึงจะเหมาะสมและถูกตอง ซึ่งถ้าหากขาดความรู้ความเข้าใจ
ในเรื่องเหล่านี้ก็จะทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่ดี การนิเทศนั้นตองอาศัยเทคนิค ความรู้ประสบการณ์
และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การที่ศึกษานิเทศก์ตองทำงานกับครูจึงควรรู้ความตองการของครูและ

¹ อาคม จันทสุนทร, ศึกษานิเทศก์ของท่าน, เอกสารทางการศึกษา, ฉบับที่ 4,
นครสวรรค์: หน่วยงานศึกษานิเทศก์จังหวัดนครสวรรค์, 2512 (อัครสำเนา)

² Richard F. Neville, "The Supervisors We Need," in Supervision: Emerging Profession (Washington D.C.: Sixteen Street, N.W., 1969), pp. 244-245.

ทั้งสองฝ่ายทางของครูและเขาใจตรงกัน¹ ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะได้ผลหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ สถานการณ์แวดล้อม อื่น ๆ และวิธีการนิเทศ วิธีการนิเทศถือว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ศึกษานิเทศก์ หรือผู้นิเทศ จะต้องรู้และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ วิธีการนิเทศเริ่มตั้งแต่การทำให้เกิด ความต้องการที่จะนิเทศ การวางแผนนิเทศ การเตรียมการและการปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนถึงการประเมินผลการนิเทศ และการทำให้เกิดความต้องการให้มีการนิเทศ การ ทำให้ครูและผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาเกิดความต้องการที่จะให้มีการนิเทศ เป็นสิ่งจำเป็น เบื้องต้นของกระบวนการนิเทศการศึกษา การสร้างความต้องการ เช่นว่านี้เป็นหน้าที่ของ ผู้นิเทศ อันได้แก่ศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ต้องชี้ให้ครูและผู้ที่รับ การนิเทศ เห็นปัญหาที่เขากำลังเผชิญอยู่ โดยให้เห็นสาเหตุ สภาพและผลของปัญหา เมื่อผู้ที่รับ การนิเทศ ใดตระหนักถึงปัญหาของเขาแล้ว ขึ้นต่อไปศึกษานิเทศก์ต้องช่วย และชักจูงให้บุคคลเหล่านั้นแก้ปัญหานั้น ศึกษานิเทศก์อาจเสนอแนวทางที่ตนเองจะเข้าไปแก้ไข ช่วยเหลือแก้ปัญหานั้น² และหน้าที่สำคัญที่นอกเหนือจากการปรับปรุงการสอนของครู ให้ดียิ่งขึ้นแล้ว ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่สำคัญที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และวิธี การเรียนรู้ว่าจะทำงานร่วมกับหมู่คณะใดอย่างไรนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมงานของ ศึกษานิเทศก์ซึ่งจะขาดมิได้ ศึกษานิเทศก์มีภาระหน้าที่ที่จะต้องเขาร่วมประสานงานกับคณะ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถาบันและองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ คณะครู ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานให้เป็นที่เหมือนผู้นำทางอาชีพครูโดยแท้จริง มีส่วนรับรู้ ในสวัสดิการความสุขใจ ขวัญ กำลังใจ ความอบอุ่นใจในการทำงาน ตลอดจนความก้าวหน้า

¹Theodore R. Sarbin, "Role Theory," in Handbook of Psychology (Addison-West Publishing Co., 1954), pp.223-255.

²หน่วยศึกษานิเทศ, กรมสามัญศึกษา, งานนิเทศศึกษา, หน้า 41.

ของบูรณงาน ควความเต็มใจ เสียสละ และควความจริงใจ¹

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้ขอคิดเห็นในการนิเทศการศึกษาว่า

1. ศึกษาธิการมีหน้าที่คอยดูแลไม่ให้ครูลาสมัย ควการจัคประชุม สัมมนา ท้าวารสาร เอกสาร และไปเยี่ยมเยียนตามโรงเรียนต่าง ๆ และควช่วยเหลืออนสมาชิก ครูต่าง ๆ ให้เคลื่อนไหวคานวิชาการ

2. ให้การอบรม นำเอกสารแจกให้ครบถ้วน เพื่อเข้าใจเจตนาอันแท้จริง

3. ศึกษาธิการควรทำตัวให้เป็นที่เชื่อถือ และนำครูให้คิดปรับปรุงการสอน

4. รายงานของศึกษาธิการต้องเป็นไปตามหลักวิชาโดยสุจริต

5. งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ยากยิ่ง จะต้องมิตอบในการแนะนำครู

6. ศึกษาธิการควรมีคตธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่

ใจเรา ไม่หุเบา

7. ศึกษาธิการควรทำงานทางคานวิชาการจริง ๆ หุเมทง่าล้งใจให้กั งานอย่างเต็มควสามารถไม่ก่าก่ายกัมการบริหารของโรงเรียน²

นอกจากนี้ ภูญโญ สาร ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับงานนิเทศการศึกษามีใจควมว่า ปัจจุบัน วงการนิเทศการศึกษามีแนวโนมในการนิเทศการศึกษา 5 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษา ค่านึงถึงนโยบายการศึกษาระดับชาติ โดยมุ่งหมายที่จะให้การศึกษาควมสัมพันธ์กับแผนพัฒนาต่าง ๆ

¹หน่วยศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศการศึกษา, หน้า 42.

²ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ควมสำเร็จและควมล้มเหลว," ใน ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา ปี 2520, (พระนคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2520), หน้า 78.

2. การนิเทศการศึกษามุ่งที่จะให้วัตถุประสงค์ของการศึกษาและของการสอนวิชาต่าง ๆ ได้มีการนำมาปฏิบัติกันอย่างจริงจัง

3. การนิเทศการศึกษาเริ่มลงเล็งใจในวิธีการแบบประชาธิปไตยที่ปล่อยให้ครูมีเสรีภาพอย่างกว้างขวาง ในการสอนตามอำเภอใจ จะฟังคำแนะนำของศึกษานิเทศก์หรือไม่ก็ทำตามใจชอบ

4. นักวิชาการผู้วางแผนการศึกษาและผู้บริหารการศึกษา กำลังพยายามเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ ซึ่งได้มาจากการวิจัยและการศึกษาในด้านวิชาการอย่างรอบคอบ ให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์จึงต้องมีภาระหน้าที่มากขึ้น เพื่อหาทางให้แนวคิดใหม่ ๆ ได้ถูกนำไปใช้อย่างจริงจังในโรงเรียน

5. การนิเทศการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการวางแผนและการปฏิบัติการศึกษาตามแผน¹

วิจิตร วุฒิบางกร กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาของไทยในอนาคตไว้ว่า คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้วางแนวทางที่จะปฏิรูปการนิเทศการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับระบบการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. ระดับโรงเรียนให้ครูใหญ่ ครูหัวหน้าหมวดและครูที่มีความรู้เฉพาะวิชาต่าง ๆ ทำการนิเทศกันภายในโรงเรียนเอง ในรูปของการเป็นที่ปรึกษา ปรึกษางาน ในหมู่คณะตลอดจนให้ความรู้เพิ่มเติม หากมีปัญหามาบางอย่างเกิดขึ้นก็อาจขอความช่วยเหลือร่วมมือจากภายนอกได้

2. ระดับท้องถิ่นให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดรับผิดชอบช่วยเหลือแนะนำครูใหญ่เกี่ยวกับการใช้แบบเรียน เอกสารประกอบการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้เกี่ยวกับ

¹ วิทยุ สสาร, หลักบริหารการศึกษา, (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2514),

การเรียนการสอน ฯลฯ

3. ระเบียบส่วนกลางในกระทรวงศึกษาธิการควบคุมส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาทางคานวิชาการศึกษานิเทศกรรม จึงต้องทำหน้าที่ควบคุม ดูแลและส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร แบบเรียน กระบวนการเรียนการสอนให้เจริญก้าวหน้าและเป็นไปตามนโยบายทางวิชาการระดับชาติโดยประสานงานกับสำนักงานศึกษาเขตและท้องถิ่น¹

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. 2511 กรมสามัญศึกษาได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรในวิชาสังคมศึกษา พละนามัย และศิลปะศึกษา ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ทางคานวิชาพละนามัย โดยเฉพาะพลศึกษา ครูส่วนมากไม่ค่อยสอน ปล่อยให้เด็กเล่นกันเองตามลำพัง²

ปี พ.ศ. 2512 ระเบียบ เพชรประสิทธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการนิเทศการศึกษาในจังหวัดพระนครและจังหวัดใกล้เคียง" ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุดซึ่งศึกษานิเทศก์เห็นว่า ควรปรับปรุงมากที่สุด คือ

1. ปัญหาการขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศ
2. ปัญหาการขาดยานพาหนะ ทำให้การเดินทางไปปฏิบัติงานไม่สะดวก

เกิดความล่าช้า³

¹ วิจิตร วรุฒบางกูร, กาญจนา ศรีกาพิสินธุ์และสุนิษา ชีระกุล, การนิเทศการศึกษา, หน้า 15-16.

² หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, บันทึกการนิเทศการศึกษา, หน้า 41.

³ ระเบียบ เพชรประสิทธิ์, "ปัญหาการนิเทศการศึกษาในจังหวัดพระนครและจังหวัดใกล้เคียง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

ในปีเดียวกันนี้ บุรณัยก แสงสิริกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วนกลางในกระทรวงศึกษาธิการ" สรุปได้ว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติอยู่จริงและตามอุดมคติ ที่อยู่ในระดับความสำคัญสูงตรงกัน ดังนี้คือ

1. จัดประชุมสัมมนาและฝึกอบรมครูประจำการ
2. พัฒนาคู่มือครู หลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน
3. ช่วยประสานงานระหว่างผู้บริหารกับฝ่ายวิชาการ
4. สำรวจปัญหาและอุปสรรคทางการนิเทศการศึกษา
5. นิเทศการใช้คู่มือครู หลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน
6. นำผลการวิจัยที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน
7. ตรวจสอบและนิเทศงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
8. วางโครงการการนิเทศการศึกษา
9. ทดลองค้นคว้าเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ
10. สำรวจปัญหาและอุปสรรคทางการเรียนการสอน
11. ให้คำปรึกษาหารือแก่ครู เป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะ
12. สังเกตการสอนของครูและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน
13. นิเทศติดตามผลงานของศึกษานิเทศก์และครู
14. เสนอแนะการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน¹

---

¹บุรณัยก แสงสิริกุล, "การศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วนกลางในกระทรวงศึกษาธิการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาบริหารการศึกษามัธยมศึกษา วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

ในปี พ.ศ. 2514 สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์ ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชาพลศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร" ผลการวิจัยพบว่า สภาพการสอนวิชาพลศึกษาส่วนใหญ่ใช้ครูประจำชั้นสอน การดำเนินการสอนขาดหลักการและวิธีสอนที่ถูกต้อง ขาดการสนับสนุน ขาดอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก และครูพลศึกษามีไม่เพียงพอ¹

ปี พ.ศ. 2516 พิทักษ์ มังกรโชชา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาในการนิเทศโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน" ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ฝ่ายพลานามัยส่วนมากมีวุฒิ ปกศ. สูง (พลศึกษา) งานส่วนใหญ่ทำคานการนิเทศ รองลงไปคือ งานธุรการ วิทยากร ผลิตอุปกรณ์และตำรา ส่วนงานวิจัยไม่ค่อยได้ทำ และประสบปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์ในการนิเทศและปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางไปนิเทศ²

ในปีเดียวกันนี้ วิโรจน์ มุทุกันต์ ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนพลศึกษาในโรงเรียนเทศบาลของกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ครูประสบมากได้แก่นักเรียนในชั้นมีมากเกินไป ชั่วโมงพลศึกษาถูกนำไปใช้ทำกิจกรรมอย่างอื่น ใ้รับงบประมาณและการส่งเสริมน้อย ขาดแคลนอุปกรณ์ สถานที่คับแคบไม่เหมาะสม ครูส่วนมากเห็นว่าศึกษานิเทศก์ไม่เอาใจใส่และติดตามผลการนิเทศเท่าที่ควร ใ้ให้การช่วยเหลือบริการแนะนำแก้ไขปัญหาน้อย จัดประชุมอบรมครูสอนน้อยมาก³

¹สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์, "ปัญหาการสอนวิชาพลศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

²พิทักษ์ มังกรโชชา, "ปัญหาในการนิเทศโปรแกรมทางพลศึกษาในโรงเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

³วิโรจน์ มุทุกันต์, "ปัญหาการสอนพลศึกษาในโรงเรียนเทศบาลของกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

และในปีเดียวกัน ซีระเทพ ทองสถิตย์ ได้ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" สรุปได้ว่า

1. ครูมีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ ควรมีอายุระหว่าง 30 ปี - 50 ปี มีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี และควรจะทำกรณีเทศไคอย่างน้อย 3 วิชา
2. การปฏิบัติงานจริงของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมนิเทศโรงเรียน การเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการสอน การประชุมครู การแนะนำคาบการ เรียนการสอน การแนะนำรายหมวดวิชา เรื่องที่ทำกรณีเทศแนะนำและการพบปะสังสรรค์กับคณะครู ปรากฏว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อยเกินความคาดหมายไม่สนองความต้องการของครู
3. สิ่งที่ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติ ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ไปช่วยเหลือแนะนำบ่อย ๆ ปฏิบัติตนเป็นต้นเองกับครู ไม่ต้องการให้ปฏิบัติตนเช่นผู้บังคับบัญชาหรือวางตนเคร่งขรึม ครูต้องการให้เยี่ยมชั้นคาบการ เรียน สาคิการ เรียน แนะนำวิธีสอนแบบใหม่ ๆ แนะนำวิธีทำอุปกรณ์ แนะนำเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน ช่วยแก้ปัญหาคาบการ เรียนการสอน
4. ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ครูมีความรู้สึกว่ ศึกษานิเทศก์ช่วยแก้ปัญหาคาบการ เรียนการสอนไคเพียงเล็กน้อย ช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาไคในระดับปานกลาง
5. ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ในคาบการแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การประเมินผลการเรียน การวิเคราะห์คนควาทดลอง ส่วนมากไม่ตรงกับความต้องการของครู ครูต้องการมากแต่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อย ส่วนการปฏิบัติตนของศึกษานิเทศก์ในคาบมนุษยสัมพันธ์ การให้กำลังใจ การประสานงาน การแบ่งงาน การรับฟังเหตุผลและเป็นประชาธิปไตย ส่วนมากศึกษานิเทศก์ปฏิบัติไคดีไคเลเคียงกับความต้องการของครู แต่การแสดงตนเป็นคนเด่น กวากายในเรื่องของผู้อื่น ยังมีปรากฏอยู่ ครูไม่ต้องการให้ปฏิบัติ สำหรับการปฏิบัติงานคาบการผลิต จัดหาประมวลการ เรียน คู่มือครู

โครงการสอนและหนังสืออ่านประกอบ ส่วนมากศึกษานิเทศก์พยายามจัดทำให้ครูและสนองความต้องการของครู ฝึกอบรม การผลิตเอกสาร วารสาร เสนอแนะทางวิชาการ เผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ การจัดตั้งศูนย์วิชาการและจัดบรรยายทางวิชาการ ยังมีเป็นส่วนน้อยไม่ตรงกับความต้องการของครู 6. ผู้วิจัยพบว่า ทิศนคติทั่วไปของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์มีไปเป็นไปในทางที่ดี

ค.ศ. 1957 อัดัมส์และโบว์ (Adams and Bowie) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา โดยมีชื่อเรื่องว่า "How We Learn: Implications for Supervision" ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ศึกษานิเทศก์ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาครู แต่เป็นผู้ให้บริการแก่ครูโดยตรง²

ในปี ค.ศ. 1958 เคิทซ์ (Kurtz) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีชื่อเรื่องว่า "An Intern Experience Elementary School Supervision" ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบต่อคณะครูและผู้บริหารในเรื่อง การประสานงาน การแนะนำและจูงใจครู สังเกตการสอน สาธิตการสอน วางโครงการนิเทศ เข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนาทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาและวิทยากร หลีกเลี่ยงการประเมินผล การคัดเลือกอุปกรณ์การสอน การศึกษาวิจัย บุรุษนิเทศครูใหม่ วางโครงการร่วมกับครูเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน สร้าง

¹ธีระเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

²Grace L. Adams and Lucille Bowie, "How We Learn : Implications for Supervision," Education 78 (December, 1957) : 211-215.

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนกับโรงเรียนและบริการให้คำปรึกษาแนะนำอื่น ๆ¹

ปี ค.ศ. 1964 เทเลอร์และวอลเตอร์ (Taylor and Walter) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาโดยมีชื่อเรื่องว่า

"Organization Plans Teaching Physical Education in Elementary School"

โดยใช้แบบสอบถามครูพลศึกษาและครูใหญ่ จำนวน 60 โรงเรียน การวิจัยพบว่าโรงเรียนร้อยละ 79 ใช้ครูประจำชั้นสอนและยังพบอีกว่า ศึกษานิเทศก์ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือและจำนวนครูพลศึกษามีไม่เพียงพอ²

ค.ศ. 1961 กัสส์ (Guss) ได้ศึกษาถึงความรู้สึกของครูที่มีต่อการนิเทศปรากฏว่า ครูเห็นว่าการนิเทศยังไม่เป็นศูนย์กลางในการปรับปรุงการเรียนการสอนและยังไม่ได้เตรียมช่วยในการสอน และพบว่าการนิเทศที่ช่วยพวกเขา ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน³

ต่อมาในปี 1963 ฮาร์ริส (Harris) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการนิเทศการศึกษา ได้พบว่า กิจกรรมการนิเทศเป็นกิจกรรมเพื่อคงไว้และสนับสนุนระดับการสอนของครู⁴

¹Grace W. Kurtz, "An Intern Experiences Elementary School Supervision," Administration and Supervision, 44 (May, 1958) : 147 - 158.

²Boyd S. Taylor and Worth H. Walter, "Organization Plans for Teaching Physical Education in Elementary School," The Alberta Journal of Educational Research, X (1964) : 90.

³Carolyn Guss, Supervision : Emerging Profession (Washington D.C.:Sixteen Street, N.W., 1969), pp. 84-86.

⁴Ben M. Harris, Supervision Behavior in Education (Englewood Cliffs, N.J.:Prentice-Hall, 1963), pp. 18-19.

ในปี ค.ศ. 1969 ซิลเวสเตอร์ (Silvester) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษามีชื่อเรื่องว่า "Attitude to Physical Education in the Elementary School" โดยใช้แบบสอบถามถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 172 คน พบว่าครูที่ไม่มีวุฒิทางพลศึกษาส่วนใหญ่จะปล่อยให้เด็กเล่นตามลำพังเพราะไม่มีหลักการและวิธีการสอนพลศึกษา ครูที่ได้ศึกษาวิชาพลศึกษามาโดยตรงจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษาและครูพลศึกษาที่มีวุฒิปริญญาจะมีความเข้าใจในหลักการและวิธีการสอนพลศึกษาได้ดีกว่า¹

ค.ศ. 1971 ลินดีมานน์ (Lindemann) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการติดต่อกันระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ ในหัวข้อเรื่อง "Communication Between Teachers And Supervisors" ผลการวิจัยพบว่า ครูติดต่อกับครูคนอื่น ๆ ด้วยกันเองมากกว่าติดต่อกับศึกษานิเทศก์ และในแถบชนบทครูติดต่อกับศึกษานิเทศก์เป็นแบบไม่เป็นทางการมากกว่าติดต่อบนแบบเป็นทางการ²

ในปีเดียวกัน คอริ (Korri) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาพลศึกษาในรัฐมินเนโซตาในหัวข้อเรื่อง "Instructional Problems Encountered by Women Physical Education Teachers and Their Relation to Teaching Competency as Expressed by Physical Education Majors in Minnesota" ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวน

¹ P.J. Silvester, "Attitude to Physical Education in the Primary School," Physical Educator, 61 (July 1969) : 32-36.

² Burtram Charles Lindemann, "Communication Between Teachers and Supervisors," Dissertation Abstracts International 31 (March 1971) : 4422A.

นักเรียนในแต่ละชั้นมากขึ้นไป ไม่สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลได้ และครูพลศึกษาที่มีชั่วโมงสอนมากขึ้นไป ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน¹

ใน ค.ศ. 1973 ออท์ (Orth) ได้ศึกษาถึงความรู้สึกของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่ทำการนิเทศสองแบบ ในหัวเรื่อง "Student Teacher Responses in Two Supervisory Models" ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศโดยผู้ช่วยครูใหญ่ได้มาทำการเยี่ยมนิเทศบ่อยครั้งกว่าที่ทำการนิเทศโดยทางคณะ²

และใน ค.ศ. 1977 วิลสัน (Wilson) ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อสังเกตของศึกษานิเทศก์ ในหัวเรื่อง "A Study of the Perceptions of Supervisors by Selected Elementary Teachers" การศึกษานี้เพื่อต้องการทราบความสัมพันธ์ของการนิเทศกับสิ่งที่ได้จากข้อสังเกตเห็นของศึกษานิเทศก์ เพื่อทราบความต้องการการนิเทศของครูโรงเรียนประถมศึกษาว่ามีความต้องการเพียงใด จากการศึกษพบว่า ครูมีความรู้สึกว่าการนิเทศในโรงเรียน และพบว่า บุคลิกลักษณะของครูไม่มีผลต่อกระบวนการนิเทศ³

---

¹Lea Jean Korri, "Instructional Problems Encountered by Woman Physical Education Teachers and their Relation to Teaching Competency as Expressed by Physical Education Majors in Minnesota," Dissertation Abstracts International 31 (April 1971) : 5181A.

²Levente Lee Joseph ORTH, "Student Teacher Responses in Two Supervisory Models," Dissertation Abstracts International 33 (June 1973) : 6628A.

³Mock Virgil Wilson, "A Study of the Perceptions of Supervisors by Selected Elementary Teachers," Dissertation Abstracts International 38 (October 1977) : 1858A.